

החליל פרק חמישי סוכה

(א) ומהדרין ט: (ב) וני
 תעורר סוכה פ"י הכל
 ששפתו בית דוד לרב
 המסתב עליו הערב כדון
 נקרא סוכה (ג) וקישין
 ז: (ד) ונקדשין אמת
 מחנה וכן אמת בני
 דבאל: (ה) ש"ך לעמוד
 הקהל: (ו) ונך אמן:
 (ז) וניכר ענין: (ח) וישע
 תוספת נכנס מ: ד"ה
 ח"ן: (ט) ש"ך לעמוד הש"ן
 (י) א"כ ספק וזו מריה:

הגרות הב"ח

(א) וניכר ד"ה וסין וני
 ולא נכנס עליה צבור
 מילת:

גליון הש"ס

נבטא יצ"ח בתחלה
 רובת: אמר ר' מרדכי רבה
 נחשית פ"ב: וכן
 שטאמר ויהי: וכן
 נמתיך (ע"ז) ודון
 והספד וני וכן נכנס
 דף לב ע"ה כנולד מתי
 הך קרא ולא ידעתי
 לחיל לא מתיי מקודש
 ויחזקל וזו היסודות לב
 האין ממשע ונתיי להם
 לב ספר:

רבינו הגנאל

וספרה הארץ משפחות
 בתחלה אמר ר' יצ"ח הרע
 בתחלה נכנס לחות של
 א"כוביא: פירוש הכלי
 שישליך האורג כנס
 המסתב ועליו הערב כדון
 נקרא סוכה: ובסוף דומה
 לחות העגלה שנאמר וזו
 משיבו העגל בחבלי השוא
 וזו: וזו שמת נקרא יצ"ח
 הרע: הקב"ה קראו רע:
 שא"י כי יצ"ח לב האדם
 רע מעורר: משה קראו
 ערל: שנאמר ומלחם את
 ערל (עלתם) ונעלה
 לבכם: דוד קראו טמא:
 שנאמר לב טהור ברא
 י"י אלהים: מכלל דאיכא
 טמא: שלמה קראו שונא:
 שנאמר ואם רעב שונאך
 וזו: וישעיה קראו מכשול:
 שנאמר הרימו מכשול
 וזו: ויחזקאל קראו אבן:
 שנאמר והסירתי את כל
 האבן: ויאל קראו צמיון:
 שנאמר את הצמיון ארחיק
 מעליכם וזו: וזו דה
 מליצת וזו: וזו דה
 יצ"ח הרע הצפון מכלו
 של אדם ארחיק מעליכם:
 שהוא החרים המקריש
 ראשו והשני: ומינה
 האוסרת ומתרה בירשאל:
 והלמדי חכמים ויתר
 מכולם: וכן הגדול מחבירו
 יצ"ח גדול הימנו:

וספרה הארץ: כגזולת זכריה ומתנבא לעמוד שיספדו על משיח בן יוסף שנהרג במלחמת גוג ומגוג וכתיב משפחת בית דוד לבד ושיהיה לבד שאפי' בשעת הארץ להגדיל אנשים משפחתו שטסוקין כהספד: נאזותה שעה והמלטר אינו מוקף רלשו מנער שאין יצ"ח הרע שולט כדקאמר קרא והסירתי את לב האבן ולקמן אמר שהקב"ה שומעו כי אמרה מורה כי: כאן שטסוקין כהספד: וקרינה לקלות רלשו ועוד שיה"ר שולט עכשיו לא כל שכן: והניעו אלי את אשר דקרו: יסתכלו כהרוב שלפניהם: וספרו עליו כהספד על היחיד: כאלם המספיד על בן יחיד שהיה לו ומת: לדיקים נכונים: שזכרים כנערים שהיה להם לכבוד הרשע הזה כתיבה: כי יפלא בעיני וגו': ספיה דקרא גם בעיני יפלא: של כוביא: עכשיו שקרין איריני"ה: ולכסוף: משתלם נמשך אחריו מעט מתגבר והולך בו: מושבי העון כחבלי השוא: תחלה היו מביאין אותו עליהם ע"י חכמים שאיין של כלום: ועכשיו העגלה: חזל ענה שקושטין בו את הפרה למחירה: אספרה אל חוק: אספר דבר זה להיות למך ולמרון: היום ילדס"ך: היום אגלה לכרית כעני אמה: אם רעב שונאך: לך הרע רעב ומאב לעבירי: האכילתו לחם: הערימתו כמלחמתה של מורה דכתיב לבו לחמו כלחמי (משל ט): השקטו מיס: מורה דכתיב זה הוי כל אמת לבו לחמי (ישעיה נה): ושלמינו לך: שיהא שלם יצ"ח עמך וזוהי וזו יצ"ח לחטוא ולאבד מן העולם: הלפניו: כדמפרש לפון כלבו של אדם: עניו אל היס הקדמוני: המקדש הראשון שהוא כיום שהיו הכל נקלטים שם כיום שכל החמלים הולכים אליו: ועלה נאשו ולמנוסו: ומפני שהעלה נאשה וסרמון שהינה האומות ומתגרה נשמים כשהמתה קודם היום: השכמה קרי קדמותא כש"ס: כי הוו פרשי מהדדי: שהיו משתי עיירות והגיעו לפרשת דרכים פירש זה לכאן וזו לכאן: אורחא רחיקא: דרך רחוקה היא בין שתי מקומותיו ואי אפשרו עדי לילך יחד: ולזוין כסימא: אילו היינו יכולים לילך בדרך אחד היה נעים זכות שלנו: אי מאן דסני לי: אם היה שונאי מתייחד עם האשה לא היה מני אוקומי אנפשיה מלחטוא ועל עלמנו היה אומר: תלא נפשיה: נשען על כריח הדלת כאלם שמתחב ומלטר: רע

וכיוון שהגיע לענות אמן נעורין קשיא ליה דלשה שאלו (וכנסת דף מה) שמעו הכרעה אלל כהגפת

מניף כסודר וכ"ל העם עונין אמן. לרבינו נסים הא דלמר כרע גמרא אין עונין אמן יתומה והא חל לא עונין אמן יתומה ומפרש כשם רבנן דבני מערבא שעל מי שהוא חייב כרעה קאמר ובעניימו אמן רולא ללאח ידי חובתו לך שישמע ואמר כן יענה אמן ולא יענה אמן יתומה והא דעונין אמן כהגפת סודרין היינו כקריאת ספר מורה ולא תפלה ולא דבכר שלמים (א) מוליא רבים ידי חובתן כן מפרש בגמרא דפירקין בירושלמי וימה של עין כאלמע וזמן הכנסת עליה עמד אחד מהן לקרות הים הממונה מניף כסודרין והם עונין אמן על כל כרעה וכרעה ובכרעות ירושלמי כסוף אלו דברים קאמר איזו היא אמן יתומה הווא אמר רב הן הן דחייב לומר כרעה ולא ידע מה הוא עונה ורב הן לך גאון אמר חייב לצבור לשמוק ולשמוע כל כרעה וכרעה מפי החון ואמ"כ יענה אמן לאחר שמללה הכרעה מפי המנכ"ך ועוד יש לומר יודעים היו לכוון סדר הכרעות שז"א חז"ל הווא מפרשין: שלמע וכפטיש יפוצן סלע ומימה הא משמע שהפטיש הוא כחול מפוצן סלע וכמו כן קשה פרק אחד דיני ממונות (פסה"ק דף לה: ושם) דקאמרין מיה כחול מתחלק לכמה ילזות אף מקרא אחד יולא לכמה טעמים וכן קשיא כהגפת שנת פרק אמר רבי עקיבא (דף פח: ושם) מה פטיש זה מתחלק לכמה ילזות אף כל דיבור ודיבור שאלא מפי הקב"ה מתחלק לשבעים לשון ובההיא דסנהדרין היה מגיע רבינו שמואל מחלק ולא גרסינן מתחלק ולא יתכן להגיה כן כלל דמה לו להזכיר הפטיש ה"ל למימר מה סלע מתחלק ועוד כהן דשמעין משמע שהכחול מתפוצן ואית דגרס הכח אס כחול הוא מפעפע שנאמר הלא כה דברי אלש ואש מפעפע את הכחול ואש סלע הוא מתפוצן שנאמר וכפטיש יפוצן סלע ורבינו תם מקיים גינסת הספרים ומפרש וכפטיש יפוצן סלע שהסלע מפוצן את הכחול כדאמרין במדרש (אגדה) מעשה נלמד שקנה ספירין וזא לנדקו נתנו על הסדן והכה בקורטם נקע הסדן ומחלק

וספרה הארץ משפחות משיחה בית דוד לרב ונשיהם לרב אמרו והלא דברים ק"ו ומה לעתיד לבא שעומקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהם אמרה תורה אנשים לבד וגושים לבד עכשיו שעומקין בשמחה ויצ"ח שולט בהם על אחת כמה וכמה הא הספידא מאי עבידתיה פליגי בה רבי דומא ורבנן חד אמר על משיח בן יוסף שנהרג וחד אמר על יצ"ח שנהרג בשלמא למאן דאמר על משיח בן יוסף שנהרג היינו דכתיב: והביטו אלי את אשר דקרו וספרו עליו כהספד על היחיד אלא למאן דאמר על יצר הרע שנהרג האי הספידא בעי למעבד שמוחה בעי למעבד אמאי ככו כדרדרש רבי יהודה לעתיד לבא מביאי הקב"ה ליצר הרע ושוחרו בפני הצדיקים ובפני הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כהוט השערה הללו בוכין והללו לוכים צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה ורשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה ואף הקב"ה תמה עמהם שנאמר יכה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא א"ר אסי יצ"ח בתחילה דומה לחוט של יבוביא ולכסוף דומה כעבורות העגלה שנאמר הוי מושבי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה המאה תנו רבנן משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו אומר לו הקב"ה שאל ממני דבר ואתן לך שנאמר אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ובין שראה משיח בן יוסף שנהרג אומר לפניו רבש"ע איני מבקש ממך אלא חיים אומר לו חיים עד שלא אמרת כבר התנבא עליך דוד אבך שנאמר חיים שאל ממך נחתה לו וגו' דרש ר' עירא ואיתימא ר' יהושע בן לוי שבעה שמות יש לו ליצ"ח הקב"ה קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו משה קראו ערל שנאמר ומלחם את ערלת לבכם דוד קראו טמא שנאמר וזו מלחמי וכן הגדול מחבירו יצ"ח גדול הימנו יצ"ח רע

1. וקפדה הארץ משפחות משפחה לרב משפחת בית דוד לרב ונשיהם לרב משפחת בית דוד לרב משפחת לרב: וזרתי כי יב ושפתי על בית דוד ועל יושב ירושלים רוח הן והתנונים והביטו אלי את אשר דקרו וספרו עליו כהספד על היחיד ודפטר עליו כדקמר על הבבות: וזרתי כי יב בה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הווא ביינים גם גם בעיני יפלא נאם ה' וזרתי ח הן עבאות: וזרתי משכי ח הן כחבלי השוא וכעבות העגלה השוא:
2. ישיעיהו ה' ח אספרה אל חוק ה אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך:
3. חללים כ ז שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחזקתי אפסי ארץ: חללים כ ח חיים שאל ממך נחתה לו ארץ ומים עולם ועד: חללים כ א וירח ה' את רוח הניחח ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל עוד את יודעיה כעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו ולא אסף עוד לחבות את כל די באשר עשיתי: בראשית ח כ ומלחם את ערלת לבכם וערפכם לא תשבו עוד: דברים טו חששו כרא לי אלהים ורוח נכון דרש בקרב: חללים נא לי אם רעב שונאך תאבלו לחם ואם צמא השקו ימים:
4. משיח כה כה ואמר סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי:
5. ישיעיהו ג ד ותחיל לבם לב דרש רוח ויחיה אתם בקרבכם והסירתי את לב האבן מבשרכם ותחית לבם לב בשר:
6. ויחזקאל לו כ ואת הצמיון ארחיק מעליכם והרחיחו אל ארץ ציה וישעיה את קצו אל הים הקדמתי וספו אל הים הקדמתי ויקלה כאשו ותעל צחנתו כי הגדיל לעשות: ואל כ כ ח"ה וז"ה כי רבה רעת האדם כארץ וכל יצר מחושבת לבו רק רע כל דיום: בראשית ו ה

לעני רש"י

איריני"ה: עכשיו:

מוסף רש"י

שנאמר הוי מושבי העון כחבלי השוא וכעבות העגלה השוא: גורמים לר הרע עליהם מעט מעט: תחילה כחליל השוא כחוט של קורי עכשיו: ומשמנה סהס מתגבר ויולך עד שפשה כענות העגלה: שקושטין בו את הקרון למשון ישיעהו ה' ח

ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלמינו לך ישיעה קראו מכושול שנאמר סולו סולו פנו דרך הרימו ככושול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן לב בשר ואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם ת"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה את פניו אל הים הקדמוני שנתן עינו במקדש ראשו וההריבו והרג תלמידי חכמים שבו וסופו אל הים האחרון שנתן עינו במקדש שני וההריבו והרג תלמידי חכמים שבו ועלה באשו ותעל צחנתו שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל כי הגדיל לעשות אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם כי הא דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא נקדים וניזיל באורחא אמר איזיל אפרשינהו מאיסורא אול בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוו פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה אול תלא נפשיה כעבורא דדשא ומצטער אתא הווא סכא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצ"ח גדול הימנו יצ"ח רע

ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלמינו לך ישיעה קראו מכושול שנאמר סולו סולו פנו דרך הרימו ככושול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן לב בשר ואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם ת"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה את פניו אל הים הקדמוני שנתן עינו במקדש ראשו וההריבו והרג תלמידי חכמים שבו ועלה באשו ותעל צחנתו שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל כי הגדיל לעשות אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם כי הא דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא נקדים וניזיל באורחא אמר איזיל אפרשינהו מאיסורא אול בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוו פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה אול תלא נפשיה כעבורא דדשא ומצטער אתא הווא סכא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצ"ח גדול הימנו יצ"ח רע

ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלמינו לך ישיעה קראו מכושול שנאמר סולו סולו פנו דרך הרימו ככושול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן לב בשר ואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם ת"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה את פניו אל הים הקדמוני שנתן עינו במקדש ראשו וההריבו והרג תלמידי חכמים שבו ועלה באשו ותעל צחנתו שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל כי הגדיל לעשות אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם כי הא דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא נקדים וניזיל באורחא אמר איזיל אפרשינהו מאיסורא אול בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוו פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה אול תלא נפשיה כעבורא דדשא ומצטער אתא הווא סכא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצ"ח גדול הימנו יצ"ח רע